

RP 130/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 29 § i barnskyddslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att barnskyddslagen ändras. Det föreslås att skyldigheten för den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller för en annan anställd inom barnskyddet som arbetar med barnets familj att träffa barnet personligen ska förtydligas jämfört med nuläget. I barnets

klientplan ska i fortsättningen antecknas hur ofta mötena ska hållas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2014.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Syftet med barnskyddslagen (417/2007) är att trygga barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö, en harmonisk och mångsidig utveckling samt till särskilt skydd (1 § i barnskyddslagen). Lagens viktigaste syften är bland annat att erbjuda stöd och hjälp i ett tidigt skede, att stärka barnets delaktighet och att effektivisera samarbetet mellan myndigheter.

I 4 § 1 mom. i barnskyddslagen finns bestämmelser om de centrala principerna för barnskyddet. Barnskyddet ska främja barnets gynnsamma utveckling och välfärd och erbjuda familjen och andra vårdnadshavare tillräckligt stöd i fostran av och omsorg om barnet. Man ska ingripa tillräckligt tidigt i problem och sträva efter att förebygga dem. I momentet nämns den bärande principen för barnskyddet, enligt vilken man inom barnskyddet i första hand bör se till barnets bästa. Bestämmelser om grunderna för bedömning av vad som är barnets bästa finns i 4 § 2 mom. i barnskyddslagen. Enligt 4 § 3 mom. i barnskyddslagen ska tillvägagångs-

sättet inom barnskyddet vara så finkänsligt som möjligt och i första hand innebära stödåtgärder inom öppenvården, om användning av dem inte strider mot barnets bästa. I momentet förutsätts det att vård utom hemmet ska ordnas utan dröjsmål när barnets bästa kräver det.

Enligt 11 § 1 mom. i barnskyddslagen ska kommunen se till att barnskyddet till sin innebörd och omfattning ordnas såsom behovet i kommunen förutsätter. När familje- och individriktat barnskydd ordnas ska kommunen se till att service finns tillgänglig i tillräcklig utsträckning vid de tider på dygnet då den behövs. Enligt 2 mom. ska barnskyddet vara av sådan kvalitet att det garanterar barn och unga personer som är i behov av barnskydd samt deras familjer den hjälp och det stöd de behöver.

Barnets delaktighet

Lagstiftningen i Finland inklusive grundlagen betonar konsekvent att parterna alltid har rätt att få information om ärenden som gäller dem samt rätt att framföra sina egna åsikter om ärendena. Myndigheterna har en särskild

skyldighet att bemöta barn som jämlika individer och ge dem rätt till medinflytande i frågor som gäller dem själva (6 § i grundlagen). Grunden för den nationella lagstiftningen finns i artikel 12 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (FördrS 59—60/1991), enligt vilken delaktighet är en grundrättighet som berör all myndighetsverksamhet.

Enligt 4 § 2 mom. i barnskyddslagen ska vid bedömningen av barnets bästa uppmärksamhet fästas bland annat vid barnets möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt. Enligt 5 § ska barnet enligt sin ålder och utvecklingsnivå tillförsäkras rätten att få information i ett barnskyddsärende som rör barnet och möjligheten att framföra sina åsikter i ärendet. Enligt 20 § i barnskyddslagen ska då barnskydd genomförs barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Barnskyddslagen betonar att huvudregeln är att åsikten ska utredas. Endast i undantagsfall behöver barnets åsikt inte utredas och detta ska alltid motiveras skriftligen.

Enligt den regeringsproposition (RP 252/2006 rd) som ledde till att barnskyddslagen stiftades betyder det att barns önskemål och åsikt utreds inte att barnet även får fatta avgörandet. Bestämmelsen innebär dock en skyldighet för den som fattar beslutet att motivera för barnet eller den unga personen varför man har fattat ett beslut som avviker från barnets åsikt och varför man inte har kunnat iaktta barnets eller den unga personens önskemål eller åsikt när avgörandena fattats.

Skyldigheten för den socialarbetare som arbetar med barnet att träffa barnet

Enligt 13 b § i barnskyddslagen ska för varje barn som är klient inom barnskyddet utses en socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Bestämmelsen i 24 § i barnskyddslagen ålägger den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter att övervaka att barnets bästa tillgodoses samt att hjälpa barnet eller den unga personen att föra sin talan och vid behov anvisa barnet eller den unga personen rättshjälp eller se till att ansökan om en intressebevakare som av-

ses i 22 § görs. Enligt 27 § i barnskyddslagen ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, när en klientrelation inom barnskyddet inleds, göra en utredning om barnets situation (utredning av behovet av barnskydd), i vilken i den utsträckning som situationen kräver bedöms behovet av skydd av barnet samt stöd i förhållande till de möjligheter att tillgodose behoven som föräldrarna eller andra personer som svarar för barnets vård och fostran har. Dessutom finns det i barnskyddslagen bestämmelser om socialarbetares skyldighet att fatta beslut som gäller barnet i vissa ärenden.

Enligt 29 § 1 mom. i barnskyddslagen ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller en annan anställd inom barnskyddet (till exempel familjearbetare, socialhandledare) vid genomförandet av barnskyddet träffa barnet personligen tillräckligt ofta. I lagen har inte närmare angetts i vilken omfattning möten och personliga samtal med barnet ska ordnas. Enligt den regeringsproposition som ledde till att barnskyddslagen stiftades är syftet med 29 § dock att främja ett barncentrerat arbetssätt inom barnskyddet, där man utom arbetet med föräldrarna och vårdnadshavarna fäster uppmärksamhet uttryckligen vid barnets synvinkel och arbete direkt med barnet. Ett personligt möte med barnet ska ordnas på barnets villkor, under förutsättning att barnet själv önskar ett dylikt personligt möte eller samtal eller samtycker till det. Ett möte med barnet kan gälla utredande av barnets åsikt eller uppfattning, bedömning av barnets förhållanden eller givande av uppgifter till barnet om ärenden som gäller honom eller henne. Barnet har rätt till en socialarbetare som är insatt i ärenden som gäller barnet och som sköter dessa, som träffar barnet personligen och på tumanhand tillräckligt ofta, som ansvarar för upprättandet och uppdateringen av barnets klientplan samt samtal med barnet om frågor som gäller barnet och motiverar besluten.

Enligt 29 § 2 mom. i barnskyddslagen ska man sträva efter att ordna ett möte med barnet i samarbete med barnets vårdnadshavare eller en annan person som har huvudansvaret för barnets vård och fostran. När mötet ord-

nas ska uppmärksamhet fästas vid barnets föräldrars eller den persons som för tillfället tar hand om barnet eller barnets egen uppfattning om var mötet ska hållas. Enligt 3 mom. har socialarbetaren eller en annan anställd inom barnskyddet rätt att vid behov i vissa situationer träffa barnet även utan vårdnadshavarens samtycke till exempel för att utreda behovet av barnskydd eller barnets åsikt. I de kundhandlingar som gäller barnet som avses i 33 § i barnskyddslagen ska då antecknas de skäl som föranlett ett möte med barnet i strid med vårdnadshavarens samtycke.

Enligt 29 § 3 mom. barnskyddslagen ska barnets vårdnadshavare underrättas om mötet, om det inte föreligger sådana hinder mot utlämnade av uppgifter som nämns i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) eller i 11 § i offentlighetslagen/lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Ett sådant hinder kan till exempel vara en misstanke om att barnet eller den ena föräldern skulle utsättas för hot om misshandel till följd av utlämnandet av uppgifter.

I 29 § i barnskyddslagen anges inga gränser för hur gamla barn som ska träffas. Det är klart att även ett litet barns uppfattningar och åsikt kan utredas. Förutom genom samtal kan barnets åsikt utredas genom att observera barnets lekar och handlingar eller genom att studera barnets teckningar. Det väsentliga är att lyssna på barnets erfarenheter och att bemöta barnet. Om barnet är mycket litet eller av annan orsak inte förmår framföra sin åsikt muntligt, kan barnets åsikt utredas även genom att höra barnets närstående, daghem eller skola och samla uppgifter/information från dem.

Barnet har rätt att veta varför hans eller hennes situation utreds eller varför det ordnas tjänster och stödåtgärder för barnet och hans eller hennes föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som ansvarar för barnets vård och fostran. Målet med arbetet ska förklaras för barnet så att barnet förstår det. I barnets handlingar ska antecknas innehållet i ett personligt samtal med barnet: vad diskussionen gällt, de fakta som barnet berättat, de frågor som ställts barnet samt var och hur mötet har

genomförts. Den ansvariga socialarbetaren är även skyldig att ge barnet uppgifter om hur han eller hon bäst kan nå socialarbetaren och hur snabbt man reagerar när barnet tar kontakt.

Bestämmelser om möten med barn som vårdas utom hemmet finns i 53 § 2 mom. i barnskyddslagen. Enligt bestämmelsen ska barnet, på ett sätt som antecknas noggrannare i klientplanen, ordnas tillräcklig möjlighet till ett personligt möte på tumanhand med den socialarbetare som ansvarar för hans eller hennes angelägenheter eller en annan anställd inom barnskyddet. Enligt den regeringsproposition som ledde till att barnskyddslagen stiftades bör möten med ett barn som placerats i vård utom hemmet ordnas tillräckligt ofta, för att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska ha möjlighet att övervaka att barnets placering och vård samt fostran är lämplig i platsen för vård utom hemmet. För barnet bör även beredas möjlighet till samtal alltid när barnet önskar det.

Klientplan

Enligt 30 § 1 mom. i barnskyddslagen ska ordnandet av barnskydd alltid basera sig på en plan som gjorts upp för klienten. Endast om det är fråga om tillfällig rådgivning och vägledning eller om det i en utredning av behovet av barnskydd som avses i 27 § i barnskyddslagen har kommits fram till att något behov av barnskydd inte föreligger, behöver en klientplan inte göras upp.

Enligt 30 § 2 mom. i barnskyddslagen antecknas i klientplanen de omständigheter och saker som man strävar efter att påverka, barnets och familjens behov av stöd, tjänster och andra stödåtgärder med vilka man strävar efter att möta stödbehovet, samt den tid inom vilken man uppskattar att målen kan uppnås. I klientplanen ska det även antecknas om de delaktiga har avvikande åsikter om behovet av stöd samt ordnandet av service och andra stödåtgärder. Klientplanens innehåll och betydelse ska gås igenom noggrant med barnet eller den unga personen. Dessutom ska det reserveras tid för barnets egna frågor. I 30 §

2 mom. betonas skyldigheten att se över klientplanen vid behov — t.ex. om situationen väsentligt förändras för barnet eller vårdnadshavaren - och alltid minst en gång om året.

I 30 § 3 mom. i barnskyddslagen finns bestämmelser om klientplanen för omhändertagna barn. I 30 § 4 mom. finns särskilda bestämmelser om planen för eftervård.

1.2 Bedömning av nuläget

Barns och unga personers välfärd, det hur familjerna orkar med vardagen samt situationen när det gäller tjänsterna för barnfamiljer och barnskyddet har länge varit föremål för en oroad diskussion. Under de senaste åren har denna oro ökat av tragedier, där barn dött till följd av den egna föräldrarnas handlingar. Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte i september 2012 en utredningsgrupp för att utreda situationen inom barnskyddet (nedan utredningsgruppen). Sommaren 2013 tillsattes en arbetsgrupp under utredningsgruppen, med uppgift att bereda ett utkast till en kvalitetsrekommendation för barnskyddet.

Utredningsgruppen gav sin halvtidsrapport (social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:28) i november 2012 och sin slutrapport i juni 2013 (social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2013:19). Den arbetsgrupp som utarbetat förslaget till en kvalitetsrekommendation för barnskyddet (social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2013:20) överlämnade sitt förslag samtidigt med utredningsgruppens slutrapport.

Utredningsgruppen ansåg i sin slutrapport att det är viktigt att förbättra verksamheten inom barnskyddet på alla nivåer: i klientarbetet, utbildningen, styrningen av verksamheten och den nationella styrningen. Enligt utredningsgruppen var det centrala budskapet från barnskyddets klienter det att barnens och familjernas synpunkter och åsikter inte hörts tillräckligt och att de inte beaktats när barnskyddet genomförts. Av denna anledning upplevde de att de lämnats utanför avgöranden som gällt deras egna liv.

Enligt statens revisionsverks effektivitetsrevisionsberättelse om barnskyddet (Effektivi-

vitetsrevisionsberättelse 6/2012, nedan statens revisionsverks revisionsberättelse) är genomförandet av ett planmässigt barnskyddsarbete inom vården utom hemmet rätt dåligt, eftersom de anställda inte har tid att sätta sig grundligt in i familjernas situation och inte hinner arbeta tillräckligt med familjerna. Trots skyldigheterna enligt barnskyddslagen gör sex kommuner av tio inte upp en klientplan för klienter inom öppen vården. Det är vanligt att anteckningarna i och uppdateringarna av planerna ligger flera månader eller till och med ett år efter. Även innehållet i klientplanerna varierar kommunvis. Enligt observationerna vid revisionen är den största orsaken till bristerna i klientplanerna de anställdas brådska.

Enligt statens revisionsverks revisionsberättelse hinner man på grund av personalbrist inte behandla barnskyddsanmälningar inom utsatt tid och inte heller noggrant utreda behovet av barnskydd. De anställda har heller inte nödvändigtvis tillräckligt med tid för att följa effektiviteten hos stödåtgärderna inom öppen vården, vilket för sin del kan leda till att klienten ibland vårdas för länge med stödåtgärder som inte nödvändigtvis motsvarar barnets och familjens behov på bästa sätt.

Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, som övervakar efterlevnaden av konventionen om barnets rättigheter, gav i juni 2011 sin samlade bedömning om Finlands fjärde periodiska rapport om genomförandet av konventionen om barnets rättigheter. Enligt kommittén förstås principen om barnets bästa inte tillräckligt väl eller beaktas inte vid beslutsfattande som gäller barn.

Enligt kommitténs uppfattning är barn inte heller tillräckligt medvetna om sina egna rättigheter eller om de sätt på vilka de kan överklaga intrång i rättigheterna. Kommittén föreslår att mera information ska ges. Kommittén uppmanar även Finland att säkerställa att alla barn under 18 år hörs på ändamålsenligt sätt i enlighet med deras utvecklingsnivå vid rättegångs- och förvaltningsförfaranden som gäller dem.

I en enkät riktad till anställda som genomfördes av Centralförbundet för Barnskydd rf och Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf (Olisiko jo

tekojen aika? Lastensuojelun asiakastyössä toimivien näkemyksiä lastensuojelun nykytilasta, 2013) bedömde 84 % av de som besvarat enkäten att inte har tillräckligt med tid för att träffa barnet i samband med arbete inom öppenvården. Dessa observationer överensstämmer med den återkoppling som fåtts från klienterna. Man hinner heller inte eller kan inte planera mötena med barnen tillräckligt noggrant. Omständigheterna är inte heller alltid lugna och neutrala, och barnen har inte möjlighet att uttrycka sig t.ex. genom lek och aktiviteter.

Även barnombudsmannen påpekade i sitt uttalande till utredningsgruppen att socialarbetarna på grund av den stora arbetsbördan inte har tillräckligt med tid att bekanta sig med barnet och skapa ett förtroligt förhållande till det. Skyldigheten att träffa barnen och utredandet av deras åsikter uppfylls inte på det sätt som avses i lagen, vilket försvagar barnskyddets kvalitet och effektivitet.

De unga personer som var klienter inom barnskyddet och som gav återkoppling till utredningsgruppen ansåg det vara viktigt att sådan arbetspraxis som främjar barns, ungas personers och föräldrars delaktighet utvecklas. De unga personerna önskade även flera möten med socialarbetaren och föreslog att antalet socialarbetare ökas.

De kommuner som besvarat kommunförbundets enkät om barnskyddet 2012 hade placerat förverkligandet av barnets rättigheter och delaktigheten bland de fem viktigaste utvecklingsmålen. Enligt de kommuner som besvarat enkäten bör man även ingripa i överbelastningen inom barnskyddet, så att man kan utföra ett gott arbete och reservera tillräckligt med tid för klienterna.

Även enligt en nordisk jämförande undersökning var de finländska socialarbetarna klart mera belastade och upplevde mera motstridigheter i sitt arbete än kollegerna i de övriga nordiska länderna. Just barnskyddsarbetet uppfattades som särskilt motstridigt (Saarinen, Blomberg & Kroll: Liikaa vaadittu? Sosiaalityöntekijöiden kokemukset työnsä kuormittavuudesta ja ristiriitaisuudesta Pohjoismaissa, 2012). Av de som besvarat den finländska enkäten för anställda hade 61 % övervägt att byta arbetsplats eller bransch.

I sin slutrapport konstaterar utredningsgruppen att trycket på det sociala arbetet inom barnskyddet håller på att bli oskäligt. Enligt en jämförelse som gjordes 2011 av tjänsterna inom och kostnaderna för barnskyddet i Finlands sex största städer, hade en ansvarig socialarbetare i genomsnitt 76 barn eller unga personer som klienter 2011. Utredningsgruppen kommer i sin slutrapport med flera förslag för att öka personalresurserna och personalutbildningen inom barnskyddet, och dessutom för att utveckla lagstiftningen och verksamhetspraxisen.

2 Föreslagna ändringar

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Katainens regering ska effektivare åtgärder vidtas för att minska antalet omhändertaganden. Inom barnskyddet ska tyngdpunkten överföras till förebyggande åtgärder, tidigt insatta stödtjänster och avveckling av institutionsvården. Inom barnskyddet betonas familjecentrerade åtgärder.

I propositionen föreslås det att bestämmelsen i 29 § 1 mom. i barnskyddslagen förtydligas. Det föreslås att skyldigheten enligt bestämmelsen för en anställd inom barnskyddet att träffa barnet förtydligas så, att det redan i klientplanen ska bedömas hur ofta mötena med barnet ska ske i fortsättningen. Den föreslagna ändringen skulle motsvara den gällande 53 § 2 mom. i barnskyddslagen, i vilken det bestäms om personliga möten med barn som vårdas utom hemmet och att det sätt på vilket mötena ska genomföras ska antecknas i barnets klientplan.

Vid bedömning av huruvida de möten som avses i bestämmelsen är tillräckliga, bör huvudregeln vara att barnet ska träffa den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller en annan anställd inom barnskyddet som arbetar med barnet eller dess familj personligen i minst två timmars tid per månad under den aktiva arbetsskedet. Denna tolkning har härletts ur utkastet till en kvalitetsrekommendation för barnskyddet. Såsom ett aktivt arbetsskede inom öppenvården ska anses arbete för utredande av behovet av barnskydd, bedömning av situationen för ett

barn som redan är klient inom barnskyddet samt uppgörande av en klientplan som avser antecknande av nuläget, målen och medlen. Dessutom ska såsom ett aktivt arbetsskede inom öppenvården anses förberedelse för placering samt sådana situationer där det uppkommer behov för brådskanie eller intensivt arbete. Vid tillämpning av bestämmelsen bör det även eftersträvas att minst hälften av arbetstiden för en socialarbetare inom barnskyddet används till att träffa barnen och familjerna. När klientplanen ses över i enlighet med 30 § i barnskyddslagen kunde det bedömas om mötesfrekvensen varit tillräcklig.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Syftet med reformen är att säkerställa att barnskyddslagen i praktiken genomförs på ett sätt som är förenligt med barnets bästa, såsom avsikten var när barnskyddslagen stiftades 2008. I den föreslagna paragrafändringen är det fråga om att förtydliga den redan existerande skyldigheten i lagen att träffa barnet. Befattningsbeskrivningen för anställda inom barnskyddet skulle inte väsentligt avvika från det tidigare, så det är inte i sig fråga om nya eller utvidgade uppgifter och genom reformen ska således inte skapas nya rättigheter för barnskyddets klienter eller nya skyldigheter för kommunerna. Reformen bör huvudsakligen genomföras inom ramen för befintliga ekonomiska resurser.

Enligt lagen ska kommunen se till att barnskyddet till sin innebörd och omfattning ordnas så som behovet i kommunen förutsätter. Barnskyddet vara av sådan kvalitet att det garanterar barn och unga personer som är i behov av barnskydd samt deras familjer den hjälp och det stöd de behöver.

Barnskyddslagen betonar barnets delaktighet och utredandet av barnets åsikt i barnskyddsprocessen. Målet är att säkerställa barnets faktiska delaktighet i skötseln av dess egna ärenden. Enligt 20 § ska då barnskydd

genomförs barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Enligt 29 § 1 mom. i barnskyddslagen ska vid genomförandet av barnskyddet den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller en annan anställd inom barnskyddet träffa barnet personligen tillräckligt ofta.

Den gällande lagstiftningen förpliktar kommunerna att ordna barnskyddets tjänster så att barnets rätt att träffa den arbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller någon annan anställd inom barnskyddet förverkligas tillräckligt ofta. I 29 § i barnskyddslagen har inte närmare angetts i vilken omfattning möten och personliga samtal med barnet ska ordnas. I praktiken ordnas inte möten i den utsträckning som de skulle behövas. I de höranden som utredningsgruppen genomförde betonades hörandet av klienterna och behovet av en fungerande växelverkan. Det önskades att det skulle satsas på arbetet med barn och unga. Barnen bör även träffas utan föräldrarnas närvaro och barnens åsikter och önskemål bör höras.

Enligt 30 § i barnskyddslagen ska för ett barn som är klient inom barnskyddet göras upp en klientplan. Sådana socialvårdstjänster som är nödvändiga med tanke på barnets hälsa eller utveckling ska tillhandahållas i enlighet med det hur den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har antecknat dem i klientplanen. Klientplanens betydelse och innehåll ska gås noggrant igenom med barnet eller den unga personen och dessutom ska det reserveras tid för den unga personens egna frågor.

I 53 § 2 mom. i barnskyddslagen finns en särskild bestämmelse om träffande av barn i vård utom hemmet. Socialarbetaren eller en annan anställd inom barnskyddet som känner barnet väl ska träffa ett barn i vård utom hemmet och i anslutning till detta samtala med barnet även på tumanhand utan att representanterna för platsen för vården utom hemmet är närvarande. Möten mellan ett barn som placerats i vård utom hemmet och den anställda ska ordnas tillräckligt ofta. Enligt bestämmelsen ska om mötena och tidpunkten för dem överenskommas noggrannare i klientplanen. För barnet ska även alltid

ordnas möjlighet till samtal när barnet önskar det.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska genomförandet av mötena i fortsättningen antecknas även i klientplanen för barn i öppenvård. Möten mellan barnet och den anställda bör ske tillräckligt ofta. Det bör eftersträvas att varje barn eller unga person som är klient ska - i enlighet med utkastet till en kvalitetsrekommendation - ha möjlighet att i det aktiva arbetsskedet få personlig tid med sin socialarbetare i minst två timmat per månad.

Även om antecknandet inte förpliktar att ordna möten oftare än vad det för tillfället bestäms i lagen, kan det uppskattas att anteckningsskyldigheten tillsammans med kvalitetsrekommendationen för barnskyddet kommer att leda till att man fäster bättre uppmärksamhet än tidigare på iakttagandet av lagen. Det kan antas att kostnadsökningarna riktas mot de kommuner där barnets rätt att träffa sin egen socialarbetare inte förverkligas i tillräcklig mån.

I ramarna för statsfinanserna för åren 2014—2017 föreslås tilläggsfinansiering som reserverats i samband med regeringsprogrammet för utvecklingsprojekt för social- och hälsovårdstjänsterna. För utvecklande av elev- och studerandehälsovården anvisas 13,1 miljoner euro per år. När elevvårdslagen/lagen om elev- och studerandevård träder i kraft den 1.8.2014 anvisas från ingången av 2014 av anslaget för genomförande av elevvårdslagen/lagen om elev- och studerandevård ett anslag av engångsnatur på 4,65 miljoner euro för de ökningarna av personalresurserna som den nu föreslagna ändringen i barnskyddslagen kräver i vissa kommuner. Av denna summa skulle kostnaderna för verkställigheten utgöra 1,25 miljoner euro. I ramarna för statsfinanserna har reserverats 23,4 miljoner euro per år från och med 2015 för utveckling av social- och hälsovårdstjänsterna. Avsikten är att av denna summa anvisa 3,4 miljoner euro för utvecklande av barnskyddet.

Löneutgifterna inklusive arbetsgivaravgifter för en socialarbetare är ca 52 000 euro om året, för en socialhandledare ca 44 000 euro om året. Med hänsyn till detta kunde, med

det anslag som reserverats för utveckling av barnskyddslagen, antalet anställda ökas med cirka 70 personer.

Den föreslagna ändringen av barnskyddslagen skulle främja ett kostnadseffektivt barnskyddsarbete. Reformen kan väntas medföra även omedelbara kostnadsbesparingar när samarbetet med barnet och familjen effektivteras. När den anställda har möjlighet att sätta sig in i varje klients livssituation tillräckligt väl, kan barnets och familjens behov bättre kartläggas och tillgodoses med rätta tjänster i ett tillräckligt tidigt skede. Utöver de omedelbara kostnadsbesparingarna kan man på längre sikt åstadkomma inbesparingar när behovet av kraftigare stödåtgärder minskar.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Antecknandet av mötena i klientplanen och genomförandet av dem i enlighet med den föreslagna kvalitetsrekommendationen för barnskyddet i minst två timmars tid per månad under det aktiva arbetsskedet skulle öka arbetarens möjligheter att sätta sig in i barnets behov och hälsotillstånd. Därmed skulle den anställda även ha bättre förutsättningar än för tillfället att kontrollera arbetsprocessen.

Förtydligandet av arbetsfördelningen mellan socialarbetet och socialhandledningen var ett av de centrala utvecklingsförslagen för barnskyddet som kommunerna gav i kommunenkäten. I svaren betonades särskilt att sådana personer som utbildats till socialhandledare har god yrkesskicklighet att verka som socialarbetarens arbetspar i olika skeden av barnskyddsprocessen. Genom den föreslagna lagändringen och det anslag som reserverats för den, kunde man även främja arbetsfördelningen mellan socialarbetet och socialhandledningen i kommunerna.

Kommunerna ska se till att barnskyddslagen iakttas under alla tider så att bestämmelserna om tillräckligt hörande av klienten och behandling av klientens ärende förverkligas. Då man är medveten om att antalet klienter per anställd varierar kraftigt kommunvis, kommer dock preciseringen av mötestiderna

att betyda att antalet anställda inom barnskyddet måste ökas i en del kommuner.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Genom lagändringen fastställs barnets rättigheter att bli hört och att uttrycka sin åsikt samt att få information och stöd i sitt eget ärende. Detta skulle motsvara de önskemål som de barn och unga personer som varit erfarenhetsexperter har framfört för utveckling av barnskyddet. Sådana möten som antecknats tydligt i barnets klientplan och som upprepas tillräckligt ofta skulle öka öppenheten i barnskyddsarbetet och kunde även stärka barnets vårdnadshavares förtroende för barnskyddsarbetet.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Vid beredningen av propositionen har beaktats statens revisionsverks effektivitetsrevisionsberättelse (6/2012), utredningsgruppens halvtids- och slutrapporter, utkastet till en kvalitetsrekommendation för barnskyddet som beretts under utredningsgruppens tillsyn samt Kommunförbundets enkät till kommunerna om barnskyddet 2012.

Utlåtande om utkastet till regeringsproposition har getts av riksdagens biträdande justitieombudsman, finansministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Undervisningsstyrelsen, Polisstyrelsen, Finlands Kommunförbund, Institutet för hälsa och välfärd, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket i Lappland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, Riksåklagarämbetet, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, Mellersta Finlands sjukvårdsdistrikt, Lapplands sjukvårdsdistrikt, Norra Savolax sjukvårdsdistrikt, Satakunta sjukvårdsdistrikt, Riksomfattande etiska delegationen inom so-

cial- och hälsovården ETENE, Barnombudsmannen.

Ett utlåtande gavs även av Tavastehus, Vasa, Rovaniemi och Kuopio förvaltningsdomstolar, Tammerfors universitet, Uleåborg universitet, Metropolia yrkeshögskola, Åbo yrkeshögskola, Aura stad, Esbo stad, Fredrikshamns stad, Hankasalmi kommun, Helsingfors stad, Hollola kommun, Huittinens kommun, Hyvinge stad, Tavastkyro kommun, Ii kommun, Imatra stad, Joensuu stad, Juupajoki kommun, Träskända stad, Kaavi kommun, samkommunen Kajanalands landskap, Kangasala kommun, Karvia kommun, Kervo stad, Kyrksläatts kommun, Kotka stad, Kuopio stad, Kuusamo stad, Lapinlahti kommun, Lovisa stad, Lundo kommun, Loppinen kommun, Muonio kommun, Nurmijärvi kommun, Närpes kommun, Oripää kommun, Uleåborgs stad, Björneborg stad, samkommunen Karviainen för Högfors stad och Vichtis kommun, Pudasjärvi stad, Pyttis kommun, samkommunen för Päijät-Häme social- och hälsovård, Raseborg kommun, Reso stad, Ranua kommun, Nyslott stad, Siilinjärvi kommun, Sibbo kommun, Somero stad, Sulkava kommun, Tammerfors stad, Toivakka kommun, Tuusniemi kommun, Tusby kommun, Vakka-Suomis kommuner, Valkeakoski stad, Viitasaari och Pihtiputaa kommuner (Wiitaunioni), Vörå kommun, Ylöjärvi stad samt kommunerna Finström, Geta, Saltvik, Sund och Vårdå i norra Åland.

Även Förbundet för mödra- och skyddshem rf, Pappor för barn rf, Förbundet Utvecklingsstörning rf, Centralförbundet för barnskydd, Mannerheims Barnskyddsförbund, Rädda Barnen rf, Pesäpuu ry samt dess Selvytyjät-team, Perhehoitoliitto ry, Finlands Advokatförbund, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf, Tehy ry, Finlands föräldraförbund, Handikappforum, Väestöliitto ry, Akava ry, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Kommunarbetsgivarna, Kriminaalihuollon tukisäätio, cheferna för kompetenscentrumen inom barnskyddet, gruppen Helsingin Nuoret Kehittäjäät samt Terveys- ja sosiaalialan yrittäjät TESO ry gav sitt utlåtande om utkastet till regeringsproposition.

Den föreslagna ändringen ansågs huvudsakligen förtydliga lagen och stärka god praxis. I fråga om hur lagen skulle fungera framfördes kritiska ståndpunkter. I flera utlåtanden fäste man uppmärksamhet vid att arbetstagarresurserna och kunnandet inom barnskyddet måste säkerställas för att kunna garantera genomförandet av lagen. Man ansåg vidare att ändringar i barnskyddslagen ska göras som större helheter i stället för enstaka paragrafändringar. Uppmärksamhet fästes även vid effektiviteten av förebyggande tjänster.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

6 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

7 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I förhållande till den gällande lagstiftningen föreslås inga sådana ändringar i propositionen som har betydelse då förslaget bedöms med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt regeringens uppfattning kan den föreslagna lagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av 29 § i barnskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 29 § 1 mom. som följer:

29 §

Möte med barnet

skyddet träffa barnet personligen tillräckligt
ofta på det sätt som antecknas närmare i kli-
entplanen.

Vid genomförandet av barnskyddet ska den
socialarbetare som ansvarar för barnets ange-
lägenheter eller en annan anställd inom barn-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 16 september 2013

Statsminister**JYRKI KATAINEN**

Social- och hälsovårdsminister *Paula Risikko*

